

Čo priniesol začiatok 21. storočia do slovenskej chirurgie?

(pokračovanie z časopisu Slovenská chirurgia 2/2014)

Čo priniesol vo vzťahoch medzi chirurgmi

Väčší strach zo zodpovednosti

Vznikom Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou (ÚDZS) stanoveného zákonom 581/2004 pribudol chirurgom oveľa väčší strach zo zodpovednosti. Kým pozitívom je väčšia možnosť kontrolovať prácu lekárov a teda aj chirurgov, negatívom je nepríjemný dôsledok – snaha chirurgov neísť do rizika a čoraz väčšie vyhýbanie sa chirurgov vykonávať rizikové operácie. Vidieť to na čoraz častejších prekladoch pacientov z menších nemocníc do krajských nemocníc. A ešte aj v nich, rizikové operácie zostávajú len na pár odvážnych jednotlivcoch. Na jednej strane je to pochopiteľné, nikto si nechce zničiť život tým, že komplikácia, ktorá po operácii vznikne, je niekým posúdená ako nesprávny postup s vážnymi osobnými následkami pre operujúceho chirurga. Na druhej strane, čo bude po tom, ak tí odvážni chirurgovia odídu do dôchodku alebo to proste vzdajú? Našťastie sa na Slovensku ešte nájdu jednotlivci, ktorí nesú svoju kožu na trh aj napriek možným dôsledkom, po nociach nespávajú, lebo ak sa takýto pacient začne komplikovať, musia si problémy riešiť sami, pretože len málo kolegov sa bude chcieť namočiť do niečoho, čo neoperovali.

S týmto tiež súvisí aj obava chirurgov nepriznať si chybu. Niektorí chirurgovia v snahe predísť tomu, aby sa o ich peroperačnej komplikácii niekto dozvedel, snažia sa problém (napríklad poranenie žlčových ciest pri cholecystektómii) odstrániť za každú cenu sami a dlho váhajú problém priznať a poprosiť niekoho o pomoc. Preklady na vyššie pracovisko sa potom dejú neskoro a náprava vyžaduje enormné úsilie. Pritom pri okamžitom priznaní si chyby a okamžitej náprave na zodpovedajúcom pracovisku sa môže predísť vážnym komplikáciám. Čo je však ešte zarážajúcejšie, nezriedka sa v prepúšťajúcej správe pacienta s počínajúcou biliárnou peritonitídou napíše, že „pacienta v stabilizovanom (alebo uspokojivom) stave prekladáme na vyššie pracovisko za účelom doriešenia“. Pritom je jasné, že pacient musí ísť hneď na operačný stôl a že jeho stav má ďaleko od stabilizovaného alebo uspokojivého. Dokonca sa stáva, že sa pacientovi nepovie nič, len že treba ešte „niečo“ spraviť so žlčovými cestami (pritom ide o komplikovanú rekonštrukciu vytátého hepatocholeochodu) alebo ešte „niečo“ spraviť s pečeňou (pritom ide o rozsiahlu resekciu pečene pri ponechanej metastáze). Myslím si, že ten, kto je na vyššom pracovisku ochotný prevziať na seba riziko následnej reoperácie aj s možným neúspechom si zasluží, aby k nemu odoslaný pacient vedel, že sa ide riešiť vážny problém, a že to nie je tak, že mu posielajú „takmer zdravého“ pacienta a ak sa dačo stane, je to chyba toho reoperujúceho.

Pri tejto príležitosti nie je zlé si pripomenúť, že v súčasnosti celosvetovo prijímaný štandard – ako sa zachovať po preťatí hepatocholeochodu počas laparoskopickej cholecystektómie – je nasledovný: pokiaľ nie je operátor skúsený v operáciách na žlčových cestách, nepokúšať sa o konverziu a rekonštrukciu žlčových ciest, dať na poranený hepatocholeochod klip, priložiť k nemu drén, vytiahnuť trokary a pacienta ihneď odoslať na pracovisko so skúsenosťami s revíziou žlčových ciest (najčastejšie do spádovej krajskej nemocnice). Takto môže byť pacient do 4 hodín reoperovaný v čistom teréne, bez poškodení žlčovodov a brušnej steny, a definitívne vyriešený. Rôzne nedokonalé rekonštrukcie s čakaním na zhojenie biliárneho leaku pri rôznom stupni ikeru či biliárnej peritonitídy len sťažujú pozíciu a prácu reoperujúceho chirurga.

Polarizácia názorov medzi chirurgmi malých a veľkých nemocníc

Kým kedysi existovali medzi chirurgickými oddeleniami nemocníc I., II. a III. typu štandardné vzťahy vychádzajúce z koncepcie odboru chirurgia, začiatkom 21. storočia sa po prijatí zdravotníckych zákonov v roku 2004, ktoré toto rozdelenie zrušili, vytvorili určité vzťahové nejasnosti. Platná koncepcia odboru chirurgia z roku 2006 síce hovorí o tom, že pacienti vyžadujúci náročné špecializované vyšetrenie alebo operáciu sa z chirurgických oddelení „všeobecných nemocníc“ posielajú na chirurgické oddelenia „všeobecných nemocníc vyššieho typu“, ale nie je nikde jasne podľa diagnóz stanovené, čo sa môže a má robiť v mestských nemocniciach, čo v okresných nemocniciach a čo v krajských nemocniciach, a nie je nikde definované čo musí a čo nemusí krajská alebo fakultná nemocnica prevziať z mestských a okresných nemocníc, respektíve z iných „fakultných“ nemocníc. Tiež existuje smernica MZ SR, ktorá vymenúva výkony, ktoré sa majú

Slovenská chirurgia

časopis Slovenskej chirurgickej spoločnosti

Ročník 11, 2014, číslo 3, vychádza 4-krát ročne

Dátum vydania: november 2014

Predseda redakčnej rady a šéfredaktor:

prof. MUDr. Jozef Radoňák, CSc.

Redakčná rada:

prof. MUDr. Emil Bakoš, CSc.

MUDr. Marián Bakoš, PhD.

doc. MUDr. Jozef Belák, CSc.

prof. MUDr. Juraj Bober, CSc.

prof. MUDr. Miroslav Danaj, PhD.

prof. MUDr. Svetozár Haruštiak, CSc.

prof. MUDr. Peter Kothaj, CSc.

prof. MUDr. Ľudovít Laca, CSc.

doc. MUDr. Ľubomír Marko, PhD.

doc. MUDr. Dušan Mištuna, CSc., mim. prof.

MUDr. Miroslav Mýtnik, PhD.

prof. MUDr. Juraj Olejník, PhD.

prof. MUDr. Juraj Pechan, CSc.

doc. MUDr. Daniel Pindák, PhD.

doc. MUDr. Augustín Prochotský, CSc.

Čestní členovia redakčnej rady:

prof. MUDr. Július Mazuch, DrSc.

prof. MUDr. Július Vajó, DrSc.

Vydavateľ:

SOLEN, s. r. o., IČO 35865211

SOLEN
MEDICAL EDUCATION

Sídlo vydavateľa a adresa redakcie:

SOLEN, s. r. o., Ambrova 5, 831 01 Bratislava, www.solen.sk

fax: 02/5465 1384, redakcia@solen.sk

Redaktorka časopisu:

Mgr. Andrea Dúbravčíková, tel.: 02/5413 1381,

mobil: 0910 956 370, dubravcikova@solen.sk

Grafická úprava a sadzba:

Ján Kopčok, kopcok@solen.sk

Obchodné oddelenie:

Renáta Kajanovičová, mobil: 0910 902 599, kajanovicova@solen.sk

Predplatné na rok 2014:

Členom Slovenskej chirurgickej spoločnosti je časopis distribuovaný zdarma. Ostatní čitatelia si časopis môžu objednať na www.solen.sk, e-mailom: predplatne@solen.sk, faxom: 02/5465 1384. Predplatné za 4 čísla na rok 2014 je 12 €

Všetky publikované články prechádzajú recenziou.

Registrácia MK SR pod číslom EV 2991/09

ISSN 1336-5975 (tlačené vydanie)

ISSN 1339-4169 (online)

Časopis je indexovaný v Bibliographia Medica Slovaca (BMS)

Citácie sú spracované v CIBaMed.

Citačná skratka: Slov. chir.

Akákoľvek časť obsahu časopisu Slovenská chirurgia nesmie byť kopírovaná alebo rozmnožovaná s cieľom ďalšieho rozširovania akýmkoľvek spôsobom a v akejkoľvek forme (mechanickej, fotografickej, xerografickej či elektronickej) bez písomného súhlasu spoločnosti Solen, s. r. o., ako vlastníka autorských práv na území Slovenskej republiky. O zhotovovanie a zasielanie kópií stránok či jednotlivých článkov publikovaných v časopisoch spoločnosti Solen možno žiadať výlučne redakciu alebo spoločnosť Solen.

Vydavateľ nenesie zodpovednosť za údaje a názory autorov jednotlivých článkov či inzerátov.

vykonávať v rámci Jednodňovej ambulantnej starostlivosti, ale nikde nie je presne napísané, čo sa môže a čo nemôže robiť v malých súkromných chirurgických zariadeniach, z ktorých sa niektoré nazývajú aj „nemocnice“. Zákon len všeobecne hovorí, že kto má diplom, môže robiť všetko, na čo ho diplom oprávňuje. Chirurgovia síce v zásade rešpektujú určitú hierarchiu pracovísk a nepísané zákony vzájomnej pomoci, ale určité napätie tu existuje. Je vyvolané najmä tam, kde si súkromné zariadenia, púšťajúce sa do výkonov, kde hrozia nimi neriešiteľné komplikácie, nárokuje to, že niekto iný je „povinný“ riešiť ich komplikácie. Nie zriedkavý je prípad, že chirurg v súkromnom zariadení odstráni za 300 eur „hemoroid“ a iný chirurg v nemocnici musí o polnoci bezplatne riešiť následné závažné krvácanie bez toho, aby sa pôvodný operátor unúval mu zavolať a vysvetliť, ako k takejto komplikácii mohlo prísť.

Väčší individualizmus niektorých chirurgov

V súvislosti s celospoločenským trendom presadiť sa individuálne v rôznych oblastiach života, aj v chirurgii pozorujeme, že niektorí jednotlivci už zabudli, že chirurgia je tímová práca. Výsledky nimi robených operácií neprezentujú na vedeckých fórach ako výsledky práce svojho oddelenia alebo kliniky, ale ako „svoje“ výsledky. Namiesto výrazov „urobili sme“ alebo „robíme to takto“ používajú slová „urobil som“ a „ja to robím takto“. Zabudli na to, že im pri operáciách niekto asistoval a možno sem tam aj nenápadne poradil, a že im niekto po operácii striedol na pacienta aby sa včas zistili prípadné pooperačné komplikácie. Že to bola proste tímová práca. Duch kolektívu oddelenia sa vytráca, začína kopat každý sám za seba a napokon sa to môže obrátiť proti tým, ktorí si myslia, že si poradia aj bez ostatných. Našťastie tento trend ešte nepostihol všetky oddelenia či kliniky, najmä oddelenia s dlhou tradíciou si vďaka svojich predchodcov a učiteľov a svoju prácu ponímajú ako prácu celého kolektívu.

Spolupráca mladých a starších chirurgov pri zavádzaní nových technológií

Nová generácia mladých chirurgov už nemá problém s tým, aby si osvojila prácu so sofistikovanou technológiou, či s počítačovým vedením dokumentácie. Ani s tým, aby na internete vychytali tie najnovšie novinky, ktoré sa vo svete objavujú a s nadšením ich chcú zavádzať do života. Práve nadšenie a schopnosť mladých zvládnuť sofistikované operačné technológie a odbremenenie starších chirurgov od nutnosti vo všetkom technickom sa vyznať, môže byť príslubom dobrých vzťahov vzájomného dopĺňania sa pri práci. Novátorstvo mladých sklbené s trochu opatrnejším názorom starších chirurgov, ktorí už niečo preskákali, môže byť tou zlatou strednou cestou, ktorou by mala ísť slovenská chirurgia v 21. storočí. Som rád, že mladí chirurgovia, ktorí začali svoju chirurgickú dráhu v 21. storočí majú veľkú odvahu držať ruku na pulze dňa, svojimi často vynikajúcimi jazykovými znalosťami neustále udržiavať kontakty so svetom, a byť zárukou, že nám svet neutečie. Ani dnes, v dobe rýchleho technologického pokroku, to nie je len o špičkovej technike a jej brilantnom ovládaní, ale aj o odvahe niesť zodpovednosť a o vážení si práce svojich kolegov.

prof. MUDr. Peter Kothaj, PhD.

1. viceprezident SChS